

Amb bones paraules

Benzineres i benzineries

Gabriel Bibiloni gabriel@bibiloni.cat

Els diccionaris catalans consideren més o menys sinònimes les paraules *benzina* i *gasolina*. Amb alguns matisos i amb una certa preferència per *gasolina*, que crec que s'hauria de revisar. El llenguatge popular català de pertot arreu diu *benzina* de sempre, és a dir, d'ençà que el producte existeix (s. XIX). *Gasolina* és una paraula encunyada en anglès, d'on l'agafaren l'espanyol i el portuguès. Tanmateix, el terme universal en les llengües europees és *benzina*. Concretament, *Benzin* (alemany), *benzina* (italià), *benzina* (romanes), *benzine* (neerlandès), *benzin* (danès, suec i noruec), *benzyna* (polonès), *benzín* (txec),

benzino (esperanto), etc.; també en espanyol hi ha *bencina*, mot emprat a una part del domini hispànic i més usual a Espanya temps enrere, fet que condicionà el nostre ús. És curiós que –segons diu Coromines– el mot *benzina* existeix gràcies a una paraula catalana d'origen àrab (*benjui*), que hauria passat a altres llengües, i també al llatí modern en forma de *benzoe*, paraula que va servir per a formar el neologisme *benzina*.

Del lloc on venen benzina la majoria de la gent en diu *gasolina* –no cal pensar molt per a saber per què–, i alguns, un pèl més atents a la genuïnitat, *benzi-*

nera. El diari *dBalears*, d'ençà del primer dia, usa la paraula *benzineria* per a referir-se a aquests establiments, una proposta que fa bastants anys ja defensava Jaume Corbera i no sé si algú més. És un mot que encara no ha estat introduït a cap diccionari, que jo sàpiga. Lamentablement, perquè és una paraula perfecta, i el criteri del nostre diari, digne de ser seguit pels altres mitjans de comunicació.

El sufix *-era*, entre altres valors molt diversos, serveix per a formar paraules referides a recipients que contenen un determinat objecte. La llista pot ser llarguíssima: *fruitera*, *bombonera*, *carago-*

lera, *carbonera*, *formatgera*, *gelateria*, *guantera*, *lletera*, *ossera*, *panera*, *paperera*, *peixera*, *sabonera*, *sucreta*, *tabaquera*, *tetera*, etc. No conec cap paraula d'aquestes que designi un establiment on venen el producte en qüestió. Per a això la llengua té el sufix *-eria*: *armeria*, *carboneria*, *cereria*, *cerveseria*, *corderia*, *esparteria*, *formatgeria*, *fruitera*, *gelateria*, *hamburgueseria*, *joieria*, *llibreria*, *olleria*, *papereria*, *perfumeria*, *pizzeria*, *rellotgeria*, *sabateria*, *sucreta*, *vidrieria*, *xocolateria*, *xurreria*, etc. Aquestes paraules també solen estar relacionades amb el nom de la persona que atén el negoci, cosa que es

veu clarament en els casos de *barberia*, *carnisseria* o *floristeria*, però això no invalida el nostre enfocament. Tampoc no l'invalida el fet que tinguem l'adjectiu acabat en *-er -era*, que trobam en sintagmes del tipus *companyia petroliera* o *indústria lletera*.

Creo que fariem tots santament si entre *benzineria* i *benzineria* establíssim la mateixa diferència que hi ha entre *lletera* i *lleteria*, entre *fruitera* i *fruiteria* o entre *paperera* i *papereria*. Una distinció que, fins i tot, podríem estendre a altres parelles, com *tabaquera* i *tabaqueria*; aquest darrer, una bona opció a considerar per a substituir el castellanisme estanc.